

Gazetecilere yönelik saldırıları hafife almamak gerek

Ceren Sözeri

Gazetecilere yönelik saldırıların cezasızlıkla ödüllendirildiği süreç, siyasi gerilim arttıkça genişlemesi ve bir pratiğe dönüşmesi an meselesi. Ulusaldan yerele şiddeti bir basın özgürlüğü sorunu olarak takip etmek, raporlamak ve önlenmesi için birlikte mücadele etmek gerekiyor.

> Sayfa 6

“Haberin değeri”ni yeniden düşünmek

Mehmet Onur Yılmaz

Gazetecinin bugün, tek değilse de ana sorumluluğu insan haklarını korumak, işini bu sorumluluğa uygun yapmaktır. Dolayısıyla haberin değerini belirleyenlerin de buna uygun olması gerekir. Bugün gazetecilikle ilgili üzerine yeniden düşünülmesi gereken “haber değeri” kriterlerinin insan haklarına dayalı olarak yeniden belirlenmesi ve haberlerin buna göre değerlendirilmesidir.

> Sayfa 4

18. madde diye bir şey

Tora Pekin

AlHM bu tespiti yaptığında yani 18. maddenin ihlal edildiğine karar verdiğinde, müdahalenin hukuki olmamasının yanında örneğin politik olduğunu da belirlemiş demektir. Böylece müdahalenin gayrimeşru amacı ve buna neden olan failer ortaya çıkıp görünür hâle gelir.

> Sayfa 6

iHABER

ULUSLARARASI
AF ÖRGÜTÜ

O C A K 2 0 2 1

Pandeminin ortaya koyduğu tablo

Covid-19 pandemisi döneminde, dar gelirli, hastalığı bir yana bırakıp, daha büyük bir yaşam mücadelesi vermek zorunda kaldı.

Kavel Alpaslan

Covid 19 pandemisi nedeniyle yaklaşık 1 yıldır, İstanbul'da, salgın döneminde gelir düzeyi düşük özellikle büyük kentlerde yaşam büyük ölçüde değişti. ilçelerde, askıda fatura vb. uygulamalardan Dünya genelinde, salgının, sınıflar arasındaki farkı faydalanan insan sayısının yoğunluğu, salgın ortadan kaldırdığına yönelik yapılan ilk dönem döneminde de çalışmak zorunda kalan işçilerin araştırmalarının aksine, gelişmeler, pandemi yaşam koşulları, nakdi yardım desteğinin azlığı döneminde, dar gelirli hem hastalıklı hem de nedeniyle hastalığı bir yana bırakarak, dışarda yoksullukla mücadele etmek zorunda kaldıklarını çalışmak zorunda kalanların sayısının yüksekliği bu ortaya koydu.

> Sayfa 3

Eğitim hakkı ‘uzakta’

Mart - Kasım 2020 arasında 4 milyon öğrenci uzaktan eğitime erişemedi.

Dilek Atlı

Milli Eğitim Bakanlığı verilerine göre sosyoekonomik durumu orta ve üst düzeyde olan ebeveynler ile alt düzeyde olan ebeveynlerin çocukları arasında akademik puan aralığı 120'ye çıktı. Bu puan aralığına dikkati çeken Eğitim Sen'li öğretmen Feray Aytekin Aydoğan, temel eğitim hakkının anayasal ve evrensel bir hak olduğunun altını çizerek, “MEB, tüm öğrencilerimizin eğitim hakkından sorumludur” dedi.

> Sayfa 8

Sınırdaki büyük sessizlik

Volkan Görendag

Gazeteci Hale Gönültaş Van sınırına giderek, İran üzerinden Türkiye'ye geçmeye çalışan mültecilerin kaçakçılarla, ölümle, baskıyla mücadele ettikleri yolculuklarını gözlemledi. Hem insan kaçakçılarıyla hem de mültecilerle görüşen Gönültaş, “Göçmen kaçaklığı bir sektör ve sektörün olağanüstü profesyonel işlediğini söyleyebilirim. Cinsel şiddet kadın ve çocuklar için göç yolculuğunda devam eden ulaştıkları ülkede de karşı karşıya kaldıkları bir şiddet türü.” dedi.

> Sayfa 2

Her zaman bir arada duracağız

Ruhat Sena Akşener

Toplumun gözleri ve kulakları olan gazetecilerle insan hakları hareketi olarak her zaman bir arada duracağımızı ve sadece hak savunucularının değil, hükümetlerin de hem ulusal hem yerel basın çalışanlarının doğru ve gerçek, insan hakları odaklı habercilik yapabilmesi için gerekli koşullarının sağlanabilmesinde esas sorumluluğu alması için mücadele edeceğimizi bir kez daha belirtmek istiyorum.

> Sayfa 4

“Kadınlar konuşamıyor, bazıları çaresizlikten intihar ediyor.”

Volkan Görendağ

Hale Gönültaş, bağımsız çalışan deneyimli gazetecilerden biri. Gönültaş, son dönemde özellikle mülteciler, savaştan kaçarak Türkiye’ye gelen ve örgütlerin tehditleri altında yaşam mücadelesi veren insanlarla ilgili önemli haberleri ile dikkati çekiyor. Gönültaş’ın İran sınırından geçerek, Türkiye’ye gelmek isteyen mültecilerle ilgili yazı dizisi de ilgiyle takip edildi. Gönültaş’la, yazı dizisi nedeniyle yaptığı yolculuğu, ortaya çıkarttığı gerçekleri ve mültecileri konuştuk.

Malum, birçok alanda hak ihlalleri yaşıyor. Mülteci ve göçmen meselesi bu alanlardan en az ilgi gören konulardan biriyken sizi bu yolculuğa çıkaran şey ne oldu? Nasıl karar verdiniz?

Uzun süredir mültecilerle yaptığım görüşmelerden sadece Afganistan, İran, Pakistan, Bangladeş ve Suriye’den gelen mültecilerin değil, Afrika coğrafyası Nijerya, Çad, Kongo ve Ruanda’dan gelen mültecilerin de İran sınırı üzerinden Türkiye’ye giriş yaptığını biliyordum. Van’a gitmek üzere ön hazırlıkları yaptığımız sırada Ankara’da yaşayan mülteci bir aile benimle temas kurmuştu. Mülteci A.’nın kız kardeşi, eşi ve dört çocuğuyla 2 Kasım’da Kabil’i terk etmişlerdi. Aile çeşitli gerekçelerle Taliban tehditti altındaydı. Afgan mülteci A. ile görüştüğümüz gün 30 Kasım’dı. Kız kardeşi ve ailesi on gündür İran sınırına yakın bir yerde bekliyordlardı, sınırı geçemiyor ve çocukları hastalanmıştı. Afganistan’dan ayrılırken anlaştıkları onları İran sınırından geçirecek olarak göçmen kaçakçısı parasını aldığı halde mültecileri sınırı yakın bir yerde yerleştirdiği evde bırakıp gitmiş. Bu aile ile birlikte en az 150 kişilik bir grup İran tarafında bekliyordu. Mülteci A., bunun haber yapıp yapılamayacağını sordu. İranlı kaçakçı ortadan kaybolduktan sonra sınırda kalan ailelerden bazıları Türkiyeli bir kaçakçı ile anlaşmışlar. Türkiyeli kaçakçı da bir ön ödeme istemiş, bu ödemeler de kaçakçıya ulaştırılmış. Ancak, Türkiye’deki kaçakçı da söylediği tarihte sınırın geri tarafında bulunan mültecileri almak üzere İran tarafına geçmemiş. Şöyle bir tablo vardı ortada: Bu insanlar ne Türkiye’ye geçebiliyor ne de İran sınırına yaklaşabiliyor. Açlar, kar yağışı başlamış ve çocuklar hasta. Sonuç olarak bahsettiğim ailenin de içinde bulunduğu grup sınırı Çaldıran tarafından geçti. Aralık ayının ortasında da yani ben Van’dan döndüğümde de aile Ankara’daki kız kardeşinin yanına ulaşmıştı. Elbette kız kardeşinin yanına ulaşması da haftalar sürmüştü. Toparlamam gerekirse İran sınırının gerisi, sınırın geçiş, Türkiye’de sınır köylerinde mültecilerin göçmen kaçakçılarınca saklanmaları, il ve ilçe merkezlerine ulaştırmak için ölümcül rotalardan yürüyüş yaptırılmaları, donarak ölen mülteci haberleri İran sınırına ulaşabildiğimiz ölçüde ulaşip mültecilerin göç yoluna eşlik edebilmek habercilik açısından bir zorunluluktur. Covid 19’ın yükselişe geçtiği ve ikinci kapanmanın başladığı günlerdi. Bağımsız çalışan bir gazeteciyim ve Van ve diğer illerde kalış süresinin ucu açık, teknik/lojistik desteklere gereksinimin olduğu şehirlerarası bir görevin masraflarını kendi imkânlarımızla karşılamamız mümkün değil. Kısa bir süre önce uluslararası bir gazetecilik örgütünden burs kazanmıştım. Burs ulaşım, konaklama, çeşitli teknik masraflarımızı karşılıyordu. Bu imkânla saha, bölge deneyimi olan ve 90’ların sonlarından bu yana yurt içi ve dışı sahada beraber çalıştığımız kameraman Volkan Nakiboğlu ile Van’a gittik. Riskli bir görev olduğunun bilincindeydik. Haber bir ekip işidir. Canınızı birbirinize emanet edersiniz. Hızlı ve kimi zaman birbirinizin yerine karar vermek zorundasınız, güven esastır. Riskli, güvenlik nedeniyle gerilimli bir takım anlar yaşasak da güven ve yeri geldiğinde birbirinin yerine karar verme yetkinliği ile haberi sorunsuz tamamladık.

- Bütün bu çok aktörlü ve zorlu göç yolculuklarında sizce tüm olumsuzlukların müsebbibi kaçakçılar mı? Yani, çok ağır cezalar verilse ve “göz açtırılmasa” bu anlattığınız sorunlar da sonlanır mı?

Göç, göçmen kaçakçılarından yardım alınarak sağlanabiliyor. Göçmen kaçakçılığı bir sektör ve sektörünün olağanüstü profesyonel işleyen bir sistem olduğunu söyleyebilirim. Sosyal medyadan da göçmen kaçakçılarına ulaşabilirsiniz. Sahte pasaport, seyahat izin belgesi, otobüs bileti bunları sağlayabiliyorlar. Çok kısa sürede çok büyük paralar kazanılan bir sektör. Kendi içinde de hiyerarşi barındıran bir sistem. Van merkezde de ilçelerde de kaçakçılara ulaşmak çok da zor değil. Gözlemediğim, kişisel tanıklığım göçmen kaçakçısı tabiri caizse kendini “kurtarıcı” olarak görüyor, mültecinin de kendisini “kahraman olarak görmesini” istiyor. Mülteci ise göçmen kaçakçısına haklı olarak sorular soruyor. Çoğu zaman da mülteciler onların birer kahraman olmadığını bir şekilde hissettiriyor. Böylesi diyalogların yaşandığı anlarda kahraman imajının eleştirilmesinden çok rahatsız oluyor ve iyiden iyiye otoriterleşiyor. Göçmen kaçakçıları. Vücut dilleri değişiyor, kullandıkları kelimelerin şiddeti artıyor. Göçmen kaçakçıları ile konuştuğunuzda mültecilere atfen “iyilik yapıyoruz, hayatlarını kurtarıyoruz”, “yeni bir hayat kurmasına vesile oluyorum ” gibi cümleler duyabilirsiniz. Deneyimlerim, tanıklıklarım

göçmenlerse kaçakçıları “kurtarıcı” olarak görmüyor. Tam aksine insanların çaresizliklerinden yararlanan tüccar, tefeci olarak algılıyorlar. Mülteci ülkesini terk ettiği andan itibaren büyük oranda göçmen kaçakçılığı ile hareketliliğini sürdürebiliyor. Dolayısıyla göçmen kaçakçılığı mültecilerin yaşadıkları sorunların elbette temel sorumlusu değil ama ağır insanlık krizi ile karşı karşıya kalmalarından da bir ölçüde sorumlular. Dünyada savaşlar, ekonomik sorunlar, etnik çatışmalar, iç çatışmalar sürdüğü sürece göç devam edecek. Göçmen kaçakçıları da bu sistemin parçası olmayı sürdürecektir. Soruya dönecek olursak göçmen kaçakçıları mültecilerin yaşadığı tüm sorunların sorumlusu mu, elbette hayır. Mültecilerin yaşamlarını bu tefecilere teslim etmek zorunda bırakılmalarına neden olan ulusal ve uluslararası göç politikaları. Türkiye’nin taraf olduğu sözleşmeler.

Ayrıntılandırabilir misiniz?

Göç çalışan akademisyenler ağır insanlık krizi yaşayan mültecilere yönelik çözüm önerilerini sık sık hazırladıkları raporlarla dile getiriyorlar. Ben bir gazeteci olarak, yoğun olarak saha gözlemlerim üzerinden yorum yapmayı tercih ederim, doğru bulurum. Van Barosu Göç ve İltica Komisyonu’ndan Mahmut Kaçan’ın çözüme ilişkin önemli tespitine katıldığımı ifade edeyim. Mahmut Kaçan, Türkiye’de “iltica

prosedürlerinin” uygulanmamasını eleştirirken “İltica sistemini sadece sınır dışı etmek üzerine kurarsanız, maalesef göçmen ve sığınmacılar kış aylarında dağlarda donarak, yollarda trafik kazalarında ya da Van Gölü’nde sulara gömülerek hayatlarını kaybetmeye devam edecek” değerlendirmesinde bulunuyordu. Tartışmasız, göç, mültecilik meselesi bir insan hakları meselesidir. Anımsatalım mülteci krizinin bir insan hakları krizi olduğu tespiti İkinci Dünya Savaşı sonrasında Hannah Arend tarafından dile getirilmiş ve tartışmalar da bunun üzerinden sürdürülmüştür 2021 yılında da mülteci krizi bir insan hakları meselesi olmayı sürdürüyor. En çok da bu nedenle mülteci haberlerinde, mültecilerin “kurban” ve “mağdur” olarak gösterilmemesi gerekir. Çünkü ülkesini çeşitli nedenlerle terk edip göç yolculuğuna çıkan her mültecinin bir hikâyesi var. Yaşamda kalmak, yeni bir coğrafyada, ülkede yeni bir hayat kurmak üzere bu zorlu yolculuklara çıkıyorlar. Mültecileri “kurban” ve “mağdur” olarak göstermek, nesneleştirmek mülteci krizinin, göçün, savaşların nedenlerini görünür kılmaktan uzaklaştırıyor. Yazı dizisinde de elimden geldiğince buna dikkat etmeye çalıştım. Kuyumcu terazisi hassasiyetiyle kelimeleri seçmeye çalıştım. Yazı dizisinde bir göçmen kaçakçısını konuşturmak göçmen kaçakçılığı sisteminin nasıl işlediğini ve mültecilerin tabiri caizse tefecilerin insafına bırakıldığını ortaya koymak içindi. Bir tabloyu ortaya koymaya çalıştık yazı ve görüntüler ile. Mülteci krizi küresel bir sorun. İran sınırı örneğinden konuşmayı sürdürürsek, Türkiye’nin göç politikasını belirleyen kuruluşların da Avrupa Birliği’nin de, Birleşmiş Milletler Yüksek Komiserliği’nin de uluslararası kuruluşların da ve en önemlisi Türkiye Cumhuriyeti’nin sınır güvenliğini sağlayan kuruluşların kendi alanlarıyla ilgili beliren soruları şaibeleri irdelleyip üzerlerine düşen sorumlulukları yerine getirme çabası içine girmeleri artık bir zorunluluk.

- Haberinizde mültecilerin sınır geçişlerinin, göç yolculuklarının nasıl bir insani krize dönüştüğünü görüyoruz. Bu zorlu yolculukta mülteci kadınlar ve çocuklar neler yaşıyor?

Cinsel şiddet, şiddet kadın ve çocuklar için bir savaş silahı. Mültecilerin terk ettikleri ülkeden başlayıp, göç yolculuğunda devam eden, ulaştıkları ülkede de karşı karşıya kaldıkları bir şiddet türü. Mültecilerle bire bir yapılan görüşmelerde belirli bir güven sağlandıktan, kendilerini hazır hissettiklerinde yaşadıkları cinsel şiddeti, tecavüzü anlatır. İran sınırı örneği üzerinden ve yine mültecilerin aktardığı hikâyeler üzerinden gidersek, özellikle yanlarında eşleri olmayan kadınlar İran tarafında sınırı geçmek üzere bekletildikleri yerlerde mafya, sınır muhafızları ve göçmen kaçakçıları tarafından tecavüze uğruyorlar. Van’a gitmeden tam iki gün önce Ankara’da mülteci bir kadın ile şöyleşi yaptım. Mülteci kadının bir gözünü kaybetmesine de neden olan ve İran sınırında gerçekleşen toplu tecavüzde bedeni çok hasar almış. Bunlar iddia değil, kadınlar konuşmak ve anlatmak istemiyorlar. Türkiye’de de kendilerini çok güvende hissetmiyorlar. Yazı dizisinde belirtmiştim mülteciler İran sınırını geçtikten sonra kaçakçıların “şok evi” ismini verdikleri mekânlarda tutuluyorlar. Bu evlerde ya da metropollere ulaşmaya çalışırken de hatta kent merkezine ulaştıklarında da yine cinsel şiddete uğruyorlar. Mülteci kadınlar geri gönderilme korkusu ya da tehdit altında olduğu için karşı karşıya kaldığı şiddeti dile getiremiyor. Aslında çoğu zaman da aktarabileceği bir mecra bulamıyor ki bu da sistemden kaynaklı. Van’da da göçmen kaçakçılarının tecavüzüne uğrayan ve yargıya yansıyan vakalar vardı. Bu vakaları da yazı dizisinde aktardık. Özellikle üzerinde durulması gereken bir diğer başlık da, eşini savaşta ya da göç yolunda kaybeden, çocukları ile göç yolculuğuna çıkan kadınların sınır köylerinde kalmaları. Bu bire bir görüşme yaptığım mülteci kadınların aktardığı bir konuydu. Hemen hemen konuştuğum her mülteci kadına geldikleri kafilede bulunan kadınlardan köylerde kaçakçıların yanında kalan olup olmadığını soruyordum. Çoğunluğu da “eşleri olmadığı için kaçakçının karısı olmayı kabul etti” diye anlatıyorlardı. Mülteci kadın sınırı geçiyor, ancak sınır köyünde kaçakçının ya da kaçakçının ekibinden birilerinin yanında kalıyor. Yazı dizisini hazırlarken bir tam gün geçirdiğimiz göçmen kaçakçısı Ali’ye sınır köylerinde kalan, yaşayan mülteci kadın ve çocukları, durumlarını sordum. Soruları derinleştirdikçe o da “sınır köylerinde kalan kadınların varlığını kabul etti ve bazı kadınların çaresizlikten, intihar ettiğini” anlattı. Biz, İran sınırına, sınırı sıfır köylere ulaşmak için dağda yürürken havadan kontrolle güvenlik güçlerince fark edildik ve ilerlememiz engellendi. Sınır köylerinde kalan mülteci kadınların durumlarının gündeme alınması iddia edildiği gibi intihar vakaları varsa bu kadınların araştırılması, defin yerlerinin bulunması ve açığa çıkarılması güvenlik güçlerinin sorumluluğunda.

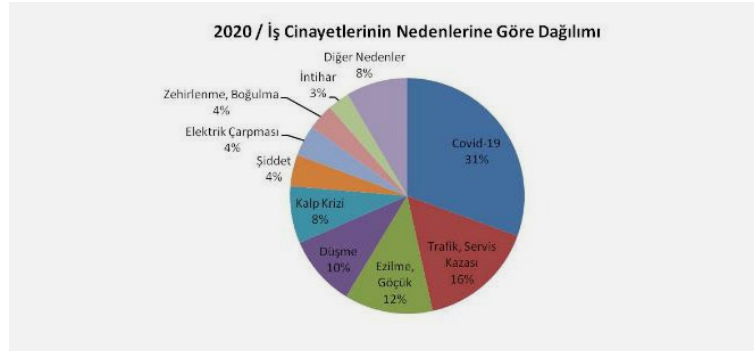
- Yazılardan sonra nasıl tepkiler aldınız? Resmi yetkililer, kaçakçılar, mülteciler veya başka kişilerden sizinle konu ile ilgili irtibata geçen oldu mu?

Yazı dizisi yayımlandıktan sonra Avrupa ülkelerinden bazı basın yayın kuruluşları haberi kullanmak için benimle ya da yazı dizisinin yayımlandığı Gazete Duvar ile temasa geçti. Haber yayımlandıktan sonra Alman ARD kanalından bir ekip Van’a giderek göç yolunda mültecileri bekleyen tehlikeleri aktaran görüntülü bir haber yaptı. Haber Alman televizyonları ve gazetelerinde yayımlandı. Afgan bir gazeteci yazı dizisini Farsçaya çevirdi ve Afganistan’ın en çok okunan gazetesinde yayımlandı. Gazetenin yayın koordinatörü haberin Afganistan’da çok tartışıldığını, gündem olduğunu, mültecilerin göç yolunda ne gibi riskler beklediğini bilmeleri açısından çok önemli bir iş olduğunu söyledi. Bunun dışında sosyal medya üzerinden mülteciler bizimle temas kurdu. İran sınırını geçmeye çalışan mültecilerden çeşitli fotoğraflar ulaştıranlar oldu. Türkiyeli okuyuculardan çok fazla sayıda elektronik posta ve sosyal medya üzerinden mesaj geldi. Kimi okuyucular, yazı dizini okuduktan sonra mülteciler ile ilk kez bu denli derin empati kurduklarını dile getirdiler. Son olarak belirtmek istediğim, biraz öznel olacak. Ama yine de bilinin olması gerektiğini düşünerek ifade etmek istiyorum. Pek çok okuyucu Türkiye’de gazetecilik yapmanın zorluklarının bilincinde olduklarını ifade ediyorlardı. Covid 19 döneminde, riskli de olsa sahada ve gerçekleri ortaya koyan haber yapabiliyor olmasının basının geleceği açısından bir umut olduğunu ifade ettiler. Bu da hem mesleğimiz hem de mesleğimizin geleceği açısından bizim için de değerli ve çok kıymetli yorumlardı.

Covid-19'un sınıfsal manzarası

Kavel Alpaslan

Pandemi süreci neredeyse bir yılı geride bırakıyoruz. Bahar aylarından bu yana salgın gündeminde tartışılan konularda pek çok gelişme yaşandı. Ancak salgının emekçi mahalleler üzerinde yarattığı ve her geçen gün daha da şiddetlenen kara bulutlar dağılacak gibi görünmüyor. Bugün kentlere kuşbakışı baktığımızda karşımıza çıkan tablo, pandemi başından beri defalarca dile getirilen bir gerçeği haykırmaya devam ediyor:

İLÇELER	AYLIK ORTALAMA HANE GELİRİ	ASKIDA FATURA ÖDEMELERİ	SOSYO-EKONOMİK KIRILGANLIK
Beşiktaş	10.560TL	392	%70 (Çok Düşük / Düşük)
Kadıköy	9.025TL	956	%60 (Çok Düşük / Düşük)
Bakırköy	8.845TL	479	%62 (Çok Düşük / Düşük)
(...)			
Esenyurt	3.024TL	15.041	%40 (Yüksek / Çok Yüksek)
Gaziosmanpaşa	3.019TL	4.332	%45 (Yüksek / Çok Yüksek)
Esenler	2.847TL	4.661	%47 (Yüksek / Çok Yüksek)
(...)			
Sultangazi	2.187TL	6.073	%51 (Yüksek / Çok Yüksek)
Sultanbeyli	2.172TL	3.424	%41 (Yüksek / Çok Yüksek)
(...)			
(Kaynak: İBB ve İSTKA)			

Pandeminin sınıfsallığı. İstanbul Büyükşehir Belediyesi'nin (İBB) Mayıs ayında hazırladığı İstanbul Kent Yoksulluğu Araştırması, hanelerin yüzde 92'sinin bin TL'lik, beklenmedik bir harcamayı borçlanmadan kendi imkânlarıyla karşılayabilecek durumda olmadığını gösteriyor. İBB'nin paylaştığı Askıda Fatura uygulaması da Covid sürecinde, hangi bölgelerin sosyo-ekonomik olarak daha kırılgan olduğunu ortaya koyuyor. Uygulamaya yönelik talepte Esenyurt, açık ara ilk sırada yer alıyor. Esenyurt'u, Sancaktepe, Bahçelievler, Sultangazi ve Bağcılar izliyor. Kadıköy ve Beşiktaş gibi ilçeler listenin sonunda yer alıyor.

Nüfus oranları baz alındığında, rakamlar değişkenlik gösterecek olsa da farklı veriler, tabloyu doğrular nitelikte. Kasım ayında İstanbul Kalkınma Ajansı (İSTKA)

tarafından Sanayi ve Teknoloji Bakanlığı desteğiyle hazırlanan bir araştırma, Covid süresince emekçi mahallelerin ne denli etkilendiğine dair bilinen gerçekleri farklı bir şekilde gözler önüne seriyor. İstanbul'da her mahalle ile ilgili verilen sosyo-ekonomik kırılganlık oranlarının diğer bölgelerle karşılaştırılabileceği istatistikler, yerleşim yerlerini bıçak kesigi gibi birbirinden ayırıyor. İBB verilerinde zirvedeki Esenyurt ile sonlarda yer alan Beşiktaş'ın mahalleleri karşılaştırıldığında, tablo değişiyor.

İSTKA tarafından 2017 yılında yürütülen Mahallem İstanbul çalışmasının sunduğu verilere göre Beşiktaş aylık ortalama 10 bin 560 TL hane halkı geliriyle listenin başında yer alırken Esenyurt'u aylık 3 bin 24 lira ile sonlarda görüyoruz.

Devrimci İşçi Sendikaları Konfederasyonu (DİSK) tarafından geçen yıl yayınlanan veriler, Türkiye'de yoksul kesimlere yönelik yapılan maddi yardımların, dar bir kitleye ulaşabildiğini gösteriyor. Paylaşılan rakamlar hükümet tarafından açıklanan ekonomik paketin kapsamındaki kalemlerin yüzde 96'sının borç erteleme ve kredi kolaylığından oluştuğunu ortaya koyuyor. Buna karşılık sadece yüzde 4'lük bir kısım, nakdi destekten oluşuyor.

İşçi Sağlığı ve İş Güvenliği Meclisi'nin (İSIG) verilerine göre geçen yıl yaşamını yitiren işçilerin yüzde 31'inin ölüm nedeni Covid-19. Toplamda en az 2427 işçi iş cinayetlerinde yaşamını yitirken ölümlerin büyük bir çoğunluğu İstanbul, İzmir, Kocaeli, Bursa ve Ankara gibi sanayileşmiş kentlerde yaşandı.

Kanyona 'ocak' yapımına karşı mücadele

Songül Başkaya

Flora ve faunasıyla, antik kentleri ve rafting merkezi Köprülü Kanyonu ile meşhur Manavgat Beşkonak'ta 24 hektarlık alanda alınmak istenen mermer ocağı halkı hareketegeçirdi. Muhtarlarve bölgedekurulan bir dernek, ocakiçingerekli izinlerinin verilmemesi için mücadeleyürütüyor. Konu Antalya Valisi Ersin Yazıcı'yada iletili. Antalya'nın rafting sporu, Köprülü Kanyonu, Selge Antik Kenti ile tanınan Manavgat'ın Beşkonak bölgesi mermer ocağı tehdidiyle karşı karşıya. Halkın sivil toplum kuruluşlarıyla verdiği mücadelesiyle 5 hektarlık alanla ilgili proje iptal edildi. Ancak 24 hektarlık bir alan için de başvuru yapıldığı öğrenildi.

ANAYASA 'ÇEVRE'Yİ KORUYOR AMA!

2011 Yılında Hidroelektrik Santrali'nin kurulmasıyla tehlikeye giren Beşkonak'taki ekolojik yaşam, şimdi de maden ocakları nedeniyle risk altında. Birçok endemik türü, doğa harikası kanyonları günü birlik amaçlı kullanılacak peyzaj değeri yüksek rekreasyon alanlarına sahip olan, bilimsel çalışmalara ışık tutan Selge Antik Kenti, Oluk Köprü ve Büğrüm Köprü, Kral Yolu, su kemerleri, harabeler, Tazi Kanyonu'nu da içinde barındıran bölge, Antalya'nın en önemli merkezlerinden.

Antalya Beşkonaklılar Birlik ve Beraberlik Derneği öncülüğünde, bölgede yapılan hidroelektrik santrali ve mermer ocakları başvuruları takip edilerek, iptali için mücadele ediliyor. Dernek Başkanı Halim Okudan'ın verdiği bilgiye göre bölgede 5 hektarlık bir mermer ocağı alanının izni iptal ettirildi ama aynı firmanın 24 hektarlık bir başvurusu olduğu daha ortaya çıktı. Okudan, "Bölgemiz, 2011'de Hidroelektrik Santrali, 2016 ve 2018 yıllarında mermer ocakları başvurularıyla sarsılmış olup başvurulardan haberdar olununca da Derneğimiz, muhtarlarımız, rafting işletmelerimiz ve vatandaşlarımızla birlikte hummalı bir çalışma gerçekleştirilmiştir. İzin aşaması son radde de olan öncelikle 5 hektarlık Beşkonak

Bozyaka Mahallemizde izni planlanan sahayı resmen kolektif bir çalışmayla ipten aldık. Keza bitişik saha da aynı mermer şirketinin 24 hektarlık bir izninin daha olduğunu öğrendik ve 5 hektarlık alanda olduğu gibi Vali Bey ile görüştük" dedi.

İNSANLIĞIN DAHA ÇOK İHTİYACI VAR

Okudan, küresel iklim krizinin ve kuraklığın tehdidindeki dünyada bu alanlara daha çok ihtiyaç olduğunu belirterek, "Birçok ender özellik ve güzelliklerin bulunduğu coğrafyamızın ham kalması, kaynakların tüketilmesinin önlenmesi ve potansiyelini yitirmesinin önüne geçilmesi için yörenin sivil toplum örgütü olarak var gücümüzle çalışıyoruz. Doğal, tarihi ve kültürel zenginliklerin olduğu Beşkonak bölgesi gibi birçok bölge de halka rağmen yapılan yatırımlar ve atılan adımlar hüsrana uğramış ve olumlu sonuçlanmamıştır. Bu türlü yatırımların bölgemizde hem sosyal hemde idari kriz doğuracağını bilmesini isteriz. Beşkonak'ı seviyorsak ve değer veriyorsak asıl elzem olan temel ihtiyaçlarına odaklanalım. Öngörebiliyoruz ki önümüzdeki yıllar da dünyanın içinden geçtiği bu zorlu süreçte bu tür tabii yerlere insanlığın daha çok ihtiyacı olacaktır" dedi.

“Haberin değeri”ni yeniden düşünmek

Mehmet Onur Yılmaz

Günümüz dünyasında gazetecilikte bir haberin sahip olduğu değeri ifade etmek için sıklıkla onun “haber değeri”nden bahsedilir. Gazeteci tarafından haberleştirilen olayın yayımlanıp yayımlanmayacağına dair değerlendirme için ölçüt getirme ihtiyacından türetilmiş bu kavram, bilgisel olarak sıklıkla Galtung ve Ruge’un 1965 tarihli “Yabancı Haberlerin Yapısı” (Galtung ve Ruge, 1965:64-91) adlı araştırmasında ortaya koydukları 12 kriterle temellendirilir. Kuşkusuz bu kriterler haberin değerini temellendirmede kullanılan tek kaynak değildir. Ama en yaygındır ve benzer pek çok kaynak arasında en kapsamlı çerçeveyi ortaya koyması açısından referans teşkil etmektedir.

Bu kriterler, ritim, eşik, şüphesizlik, anlamlılık, uyumluluk, beklenmediklik, devamlılık, düzenleme, seçkin uluslarla bağlantılılık, seçkin kişilerle bağlantılılık, insanlarla bağlantılılık, negatif bir şeylerle bağlantılılık olarak sıralanıyor. . .

Kriterlerin başlıklarından da görüldüğü üzere habere değer kazandıran bu kriterler çok ilgi çeken haberlerin öne çıkan özelliklerinden ibarettir. Okuyucunun ilgisi temelinde habere biçilen değer ölçülmektedir. Bir diğer ifadeyle, haber yaparken okuyucunun ilgisini çekmek isteyen gazetecinin yapması gerekenlerin listesidir bunlar.

Galtung ve Ruge başlangıçta sorduğumuz “gazetecinin işi nedir” sorusuna “bu on iki kriterle uygun haber yapmaktır” cevabını vermekte ve dahası bununla yetinmekte. Galtung ve Ruge’a göre temel ilke okuyucunun ilgisi yani güncel ifadesiyle ‘rating’dir. Bu araştırma çerçevesi ile sınırlı kalırsak “haberî değerli kılan nedir” sorusuna “okuyucunun ilgisini çeken haber değerlidir” cevabını verdikleri ve buna uygun haber yapmanın yolunu gösterdikleri çıkarımını yapabiliriz. Oysa insan hakları penceresinden baktığımızda bir haberî değerli kılan o haberin insan haklarını temel almasıdır. Bunu cümleleştirecek; insan haklarını temel alan haber değerlidir.

Böyle baktığımızda, insan haklarını temel aldığı sürece bir haberî okuyucunun ilgisini çekecek şekilde, Galtung ve Ruge’un tariflediği kriterlere göre yapmanın bir sorun teşkil etmeyeceği açıktır. Ama açık olan bir şey daha var ki o da şudur: Galtung ve Ruge’un ortaya koyduğu kriterler tek başlarına bir haberî değerli kılmak için yeterli değildir.

Bu kapsamda günümüzde yapılan gazeteciliğe ve insan haklarının korunmasında gazeteciliğe olan ihtiyaca baktığımızda yaptığımızdan tamamen farklı bir şey beklenmektedir gazeteciden: Gazetecinin bugün, tek değilse de ana sorumluluğu insan haklarını korumak, işini bu sorumluluğa uygun yapmaktır. Dolayısıyla haberin değerini belirleyenlerin de buna uygun olması gerekir. Bugün gazetecilikle ilgili üzerine yeniden düşünülmesi gereken “haber değeri” kriterlerinin insan haklarına dayalı olarak yeniden belirlenmesi ve haberlerin buna göre değerlendirilmesidir.

Çocuk mültecinin “masumiyet karinesi” mücadelesi

Burcu Taner

Çocuk yaşta iken hakkında adli işlem başlatılan ve “geçici koruma statüsü” İçişleri Bakanlığı genelgesi gereği iptal edilen mülteci H.A , adil yargılanma hakkı ve masumiyet karinesine uyulmasını ve statüsünün iade edilmesini istiyor. Avukat Ayşegül Karpuz, Anayasa Mahkemesi kararına göre mahkeme kararı olmadan çocuklara ait arşiv kayıtlarının paylaşamayacağını ve buna göre işlem yapılamayacağı iddiasıyla, H.A. ile ilgili hukuki süreci yürütüyor.

Türkiye’deki mültecilerin yıllarca “misafir” olarak tanımlandığını, bunun da mültecilerin insan haklarına erişimi konusunda aksaklıklara yol açtığını belirten Karpuz, ülkedeki 3.5 milyon mülteci den biri olan 19 yaşındaki müvekkili H.A’nın öyküsünü anlattı. Karpuz, Suriye’deki iç savaş sonrası yaşanan kitlesel göç sonrası 2014’te yürürlüğe giren yönetmelik ile Türkiye’ye gelenlere “geçici koruma statüsü” sağlandığını anımsattı. Mültecilerin en önemli sorunlarından birinin, ceza soruşturmaları olduğuna dikkati çeken Karpuz, İçişleri Bakanlığı genelgesi gereği hakkında işlem başlatılan bir mültecinin aynı zamanda bu statüsünün kaldırıldığını belirtti. Karpuz, somut bir iddia olmasa da mültecinin serbest bırakılmadığını, durumunun Göç İdaresi’ne bildirildiğini, sınır dışı işlemi için Geri Gönderme Merkezi’nde aylarca özgürlüğünden mahrum bırakıldığını, bazı mültecilerin de bu nedenle geri gönderilmeyi kabul etmek zorunda kaldığını söyledi.

Mahkumiyet olmasa da hakkı yok

Müvekkili H.A’nın da 2017’de çocuk yaşta yaptığı bir Facebook paylaşımı nedeniyle “propaganda” suçlamasıyla 1 yıl 8 ay hapis cezası aldığını ancak bu ceza için “Hükümün Açıklanmasının Geri Bırakılması” kararı verildiğini Karpuz, “Kişinin mahkumiyetine sebebiyet vermeyecek bir sonuç olsa da geçici koruma stütüsü iptal edildi. Biz çocuk olduğunun tespiti ile tekrar başvurduk ama reddedildi. Kişinin bütün ailesi burada ve statüsü olmadan yaşamını sürdürmesi mümkün değil” dedi.

Anayasa Mahkemesi kararı var

Karpuz, “Biz statünün iptali ardından tekrar İdare Mahkemesi’ne başvurduğumuzda Anayasa Mahkemesi kararı gereği, mahkeme kararı olmadan çocukla ilgili arşiv kayıtlarının paylaşamayacağını, dolayısıyla Göç İdaresi’nin buna göre işlem tesis edemeyeceğini de belirttik. Ancak kişinin çocuk yaşta aldığı hükmün açıklanmasının geri bırakılması gerekçe gösterilerek statüyü hak etmediğine karar verildi. Şimdi dava üst mahkemede istinaf aşamasında. Biz bu durumun Birleşmiş Milletler

Çocuk Hakları Sözleşmesi başta olmak üzere çocuklarla ilgili yasal düzenlemelere çocuğun üstün yararı ilkesine aykırı olduğunu anlatmaya çalışıyoruz” diye konuştu.

Bu tür ceza soruşturmalarında Geri Gönderme Merkezleri’nde bekletme ve statü iptali ile sınır dışı işlemi başlatılması sonucu kişinin savunma hakkının da engellendiğini kaydeden Karpuz, “Hakkında ceza yargılaması açılan kişi masumiyetini savunamayacak mı? Kamu güvenliğinin ihlaline dair somut delil olsa o kişi zaten hızlıca mahkumiyet hükmü alır ve cezaevinde olur. Bu da şu anlama geliyor, Türkiye’de yabancılar masumiyet karinesinden faydalanamıyorlar. Öte yandan sınır dışı edilebilecek güvenli üçüncü bir ülke olmadığı için de bu kişiler arafta kalıyorlar” dedi.

Karpuz ayrıca, “çocuk mültecilerin yıllarca kayıt dışı çalıştırılmasından, geri gönderme merkezinde yetişkinlerle bir arada tutulmasına kadar pek çok ihlal gözmezdten geliyor. Bu ihlallere refleks gösterildiğinde mülteciler için gerçek anlamda temel haklara erişimden bahsedebiliriz” diye konuştu.

Her zaman bir arada duracağız

Ruhat Sena Akşener

“Türkiye, dünyanın en büyük gazeteci hapishanesi.” Peki, bu ne anlama geliyor? Dünyada şu an sayıca en çok tutuklu gazeteci, Türkiye’deki cezaevlerinde bulunuyor. Bunun soruşturmaya uğrayan, türlü baskılara uğrayan, susturulmaya çalışılan ve başka biçimlerde işlerini yapmaları engellenen gazetecileri kapsamadığını da belirtmek gerek.

Uluslararası Af Örgütü, kurulduğu günden bu yana tüm dünyada ifade özgürlüğü için çalışmalar yürüten kurumlardan biri. İfade özgürlüğünün olmazsa olmazı basın özgürlüğünü, muhalif sesleri daha da geniş bir bakış açısıyla da kapsayacak biçimde her sesin, her görüşün, her haberin, kamuoyunu ilgilendirecek her türlü gelişmenin özgürce, susturulmadan dile getirilme hakkını, bunun sonucunda da herhangi bir baskıyla karşılaşılmamasını hem ifade özgürlüğü, hem temel haklar açısından son derece önemli buluyor ve doğru haberi alabilmenin, gerçeğe ulaşabilmenin insan hakları mücadelesine büyük katkısını da savunuyoruz.

Türkiye’de ifade özgürlüğü ne yazık ki giderek artan düzeyde ve sürekli bir saldırıyla karşı karşıya. Özellikle son yıllarda, hükümeti eleştiren akademisyenler, gazeteciler ve yazarlar sürekli ve sistematik biçimde cezai soruşturma ve yargılanma, yıldırma, taciz ve sansür riski altında bulunuyor. Raporlarımızda defaatle belirttiğimiz gibi Türkiye hükümetinin medya üzerindeki baskısı, bu baskının bazıları tarafından «gazeteciliğin ölümü» olarak nitelendirilmesine sebep olacak kadar ağır hatta.

Elbette bu baskının bir parçası olarak, ana akım olarak tabir edilebilecek ve çok geniş kesimlerin haberlere ulaşmasını sağlayacak olan medya organlarının son dönemde birer birer el değiştirdiğini, muhalif seslere kendini tamamen kapattığını, eleştirel haber ve yorumlarını dile getiren gazetecilerin bu mecradan çeşitli yöntemlerle uzaklaştırıldığını ve

artık seslerini duyuramaz olduğu söylemek abartı olmaz. Basın üzerindeki bu baskılar aynı zamanda gözaltında işkence ve diğer kötü muamelelere dair güvenilir iddiaların ciddi şekilde arttığı, hükümeti eleştirenlerin her türlü baskıyla karşı karşıya kaldığı ve siyasi gerilimlerin de önemli bir şekilde yükseldiği böylesi bir dönemde gerçekleşiyor. Tüm bu olanların giderek artan etkisi ise muhalif fikirler için mevcut alanın ciddi ölçüde daralması ve gittikçe daha fazla itaatkâr hale gelen medyada otosansürün yoğunlaşması oluyor. Sadece soruşturma ve kovuşturma baskısı değil, finansal baskılar da bu yöntemin önemli bir parçası ne yazık ki. Yerel basın, yani yerelde faaliyet gösteren basın organları ve gazeteciler, son dönemde bu sebeplerle de tarihsel önemlerinin yanı sıra bir kat daha önem kazanmış görünüyor.

İnsan hakları mücadelesini ve yerel basının misyonunu birbirini son derece besleyen iki konu olarak değerlendiriyoruz. İnsan hakları eğitimi programımız kapsamında gerçekleştirilen “Yerel Basına Yönelik İnsan Hakları Eğitimi” projemiz, bizler için salt bir “eğitim” çalışması olmaktan çok, yerellerde, bizlerle insan hakları hareketi ve evrensel insan hakları dili ve bakış açısıyla daha fazla kişiyi buluşturabilmek için bir paylaşım fırsatı yaratması olduğu için de son derece önemli aslında. Özgürce ve insan hakları perspektifi de gözetilerek yapılan haberler ve ulaşılan kitleler karşılıklı olarak hem ifade özgürlüğü mücadelesini hem de insan hakları mücadelesini mutlaka olumlu etkileyecektir.

İnsan hakları, sadece büyük cümlelerde büyük öğretilerde değil, her yerde, herkesin satırlarında, herkesin okuduklarında, herkesin günlük hayatında yer alması gereken bir bakış açısı aslında. Toplumun gözleri ve kulakları olan gazetecilerle insan hakları hareketi olarak her zaman bir arada duracağımızı ve sadece hak savunucularının değil, hükümetlerin de hem ulusal hem yerel basın çalışanlarının doğru ve gerçek, insan hakları odaklı habercilik yapabilmesi için gerekli koşullarının sağlanabilmesinde esas sorumluluğu alması için mücadele edeceğimizi bir kez daha belirtmek istiyorum.

Kadın cinayetlerinde EŞİK: Bu artık bir cinskirım!

Atiye Eren

UAÖ-Eşitlik için Kadın Platformu(EŞİK), kadın cinayetlerine dikkat çekmek amacıyla “cinskirım” kampanyası başlattı. Kampanya kapsamında birçok yazar ve sanatçı paylaştığı videolarla Meclis’e, kadın cinayetleri gündemiyle acil toplanması çağrısında bulundu. Peki kadın hakları savunucuları “cinskirım”la ne demek istiyor, kampanyadan alınan geri bildirimler nasıl değerlendiriliyor ve kampanya ne şekilde devam edecek?. EŞİK’ten Sevgi Uçan Çubukçu kampanyayı, Uluslararası Af Örgütü’ne değerlendirdi.

“Günde en az üç kadın öldürülüyor, bu artık bir cinskirım” diyorsunuz. Şimdiye kadar kadın cinayetleri, kadına yönelik şiddet” ifadeleri kullanılıyordu. Başlatılan kampanyada kadın hakları savunucuları “cinskirım” ile ne demek istiyor?

Evet, Eşitlik için Kadın Platformu-EŞİK, kadın cinayetlerinin son bulması için başlattığı Kampanya ileTBMM’de, hem iktidarda yer alan hem de muhalefette yer alan milletvekillerine sorumluluklarını hatırlatan bir çağrı yaptı: Hemen her gün en az üç kadının öldürüldüğünü bildiğimiz (ki bu rakamın kayda geçmemiş olan intiharlar ve şüpheli ölümlerle daha yüksek olduğunu biliyoruz) Türkiye’de yaşanan kadın cinayetlerinin geldiği bu noktada, artık bir cinskirım olduğunu vurguladı. Dikkat ederseniz kampanyada, cinskirım kavramı kadına yönelik şiddet, kadın cinayetleri kavramlarıyla birlikte kullanılıyor. Bunun anlamı şu; kadın cinayetlerinin, kadına yönelik ekonomik, fiziksel, cinsel, psikolojik vb. her türlü şiddet türünün sürekliliğine, sistematikliğine ve azalan değil giderek artan oranlarına dikkati çekmek, bunun anlamını ortaya koymak için... Ayşe, Fatma değil, sadece kadın olarak doğdukları için maruz kaldıkları bu cinsiyetçi/ataerkil şiddetin, kadın cinayetleri olmasının ötesinde tarihsel, toplumsal ve siyasal bağlamına oturtan bir kavram olduğu için, “cinskirım” kavramı kullanıldı. Kadınların eşit yaşam mücadelesi veren Türkiye Kadın Hareketi’nde kadın cinayetleri, kadına karşı şiddet, ataerkil şiddet, cinsiyetçi şiddet, eril şiddet, kadinkırımı vb. kavramların hepsi, yerine, vurgusuna, bağlamına göre kullanılmakta; çünkü bu kavramların hiçbirinin yerini geçen, ortadan kaldıran ikameci bir yaklaşımla değil, bu olguyu hem topluma hem de siyasi temsilcilere ve kamu otoritelerine daha iyi anlatabilmek, seslerini duyurabilmek amacıyla kullanılmakta. Nitekim bu kampanya da görüldüğü gibi, kamuoyunun ve toplumun çeşitli çevrelerinin bu sesi duyduğunu görüyoruz. Asıl ölümcül pozisyonları olan siyasilerin ve kamu otoritelerinin duyup duymadığını ise izliyoruz ve görmeyi umuyoruz. Bu kampanyada, cinskirım kavramının öne çıkmış olmasını, kadın cinayetlerinin yoğunluk ve yaygınlığına, giderek artan şiddetine dikkati çekmek amacıyla kullanıldığını görmek gerekir. Üstelik yeni de değildir bu kavramın kullanılması.

Hem akademik çalışmalarda bizler uzun süredir kullanılmaktayız, hem de uluslararası literatürde uzun süredir kullanılan bir kavram bu; EŞİK üyesi Prof. Dr. Gülser Kayır’ın bu konuya açıklık getiren çalışmaları var örneğin: Buna göre Kayır, 1970’li yıllardan itibaren -ki literatürde ikinci dalga feminizmin politik söz ve eylemlerinin yükseldiği bir dönemdir- ‘femicide/kadın cins kırımı’ kavramının kullanıldığını (1975- Carol Orlock) anlatır Kayır bu çalışmalarında; 2012 yılında ise Viyana Femicide Deklarasyonu’nda dile getirilen, ‘femicide alarm’ına dikkati çeken açıklamalarıyla kavramın, kadına karşı şiddetin, kadın cinayetlerinin geldiği yoğunluk ve yaygınlığa dikkat çektiğini anlatır bu kavramın kullanılmasıyla.

Türkiye İstanbul Sözleşmesi’ni imzalayan ilk ülkelerden. Fakat her ay onlarca kadın, erkek şiddeti nedeniyle hayatını kaybediyor. Bir yandan kadın hareketinin gücü ve deneyimiyle kazanımlar elde ediliyorken diğer taraftan da kadın cinayetlerine dönük cezasızlık politikaları devam ediyor. Bunun dönüşmesi ve İstanbul Sözleşmesi’nin etkin uygulanması için nasıl bir muhalefete ve eylemselliğe ihtiyaç var?

İstanbul Sözleşmesi, kadınlara yönelik şiddet ve aile içi şiddetin önlenmesine dair bir Avrupa Konseyi Sözleşmesi’dir. Bildiğiniz gibi, 2011 Mart ayında

İstanbul’da imzalanan Sözleşme’yi Türkiye, 24 Kasım 2011 tarihinde TBMM’de 247 milletvekilinin 246’sının kabul oyu ile, ilk onaylayan ülke olmuştur. Kadınların şiddetten arınmış bir yaşam hakkını ‘evrensel bir ilke’ olarak gören Sözleşme’de değişiklik yapmak ya da çıkmak üzerine toplumsal ve siyasal alanda süregelen tartışmaların taşıdığı anlamın, ‘toplumsal cinsiyet eşitliğini kabul etmeyen bir toplum düzeni kabulü’ ne işaret ettiğinin farkında olan kadınlar, kadın hareketinin en geniş katımlı platformlarından olan Eşitlik için Kadın Platformu’nu kurdular; Ve gördük ki, EŞİK Platformu’nun, Türkiye kadın hareketinin deneyim ve bilgi birikiminin ortaya çıkardığı katılımcı, çoğulcu ve eşitlikçi çalışma yöntemleri ile yürüttüğü ‘İstanbul Sözleşmesi Yaşatır Kampanyası’ ise, toplumun çok farklı kesimlerinden büyük bir destek aldı, sahiplenildi. Kampanya ile bir yandan Sözleşme’den çekilme tartışmalarına büyük tepki veren feminist kadınlar, diğer yandan Sözleşme’nin etkin biçimde uygulanmasını talep etmeye devam ettiler. Temmuz 2020’de kurulan EŞİK

Platformu’nun yürüttüğü kampanyalarla, kadınların şiddetsiz bir yaşam hakkının temel bir insan hakkı olduğuna dönük önemli bir kamuoyu yarattığını izledik.

Türkiye kadın hareketinin mücadelesi sonucu elde ettiği kazanımları muhafaza etmek durumunda kaldığı bu dönemde, en önemli sorunun, yasaların kendisinde değil, yasaların cinsiyetçi bir yaklaşımla uygulanmasında olduğu tespitinde ortaklaşıldı; Öncelikli ve acil talebin, İstanbul Sözleşmesi’nin ve 6284 sayılı yasanın etkin biçimde uygulanması, yasa değişikliği değil, mevcut yasaların, cinsiyet ayrımcılığı yapmayacak biçimde uygulanmasının ile engellenmesinin bir devlet politikası olması gerektiğini kamuoyuyla paylaştılar. Sonuç olarak nasıl bir politika sorunuza gene doğrudan EŞİK deneyimi üzerinden cevap verecek olursak: Çok geniş bir koalisyon halinde hareket eden EŞİK Platformu’nda ekonomik durum, eğitim durumu, siyasi görüş, dini inanç, etnik aidiyet, yaşam tarzı, cinsel kimlik, kuşak farklılıkları vb. çeşitlilikleri içeren biçimde bütün kadınlara ulaşmaya çalışarak çoğulcu, dayanışmacı ve barışçı bir dil ve yaklaşımla kampanyalar yürütülmeye çalışılıyor. EŞİK Platformu’nun kampanya süreci ve ortaya koyduğu metinler ve methodlarını, Türkiye’de feminist düşünce ve politikanın, her türlü tekil mesele üzerine düşünürken ve çözüm üretirken, geliştirdiği bütünsel ve keşişimsel yaklaşımın bir örneği olarak okumak abartı sayılmaz.

Bu kampanya ile birlikte Meclis’e acil toplanma çağrısında bulundunuz. Bu kapsamda meclisteki geri bildirimleri yeterli görüyor musunuz?

‘Gelin, cinskirımı birlikte durduralım’diyerek Meclis’e özel gündemle acil toplanma çağrısında bulunulan bu Kampanya’da, somut talep, biraz önce de söylediğim gibi, İstanbul Sözleşmesi ve 6284 sayılı şiddetle mücadele yasasının etkin uygulanması ve TBMM’nin özel gündemle toplanarak cinskirım boyutuna varan kadın cinayetlerini önleme yolunda somut adımlar atması talep edildi.. Oldu mu? Henüz hayır. Kıpırdanmalar oldu elbette.. Özellikle muhalefet partilerinden milletvekilleri, grup sözcülerinden bu sese kulak veren, bu konuyu gündeme almayı talep edenler oldu.. Ancak henüz siyasi iktidarda olan partilerden bu sese kulak veren olumlu girişimler duymadık.. Bekliyoruz elbette..

EŞİK tarafından başlatılan kampanya birçok yazar ve sanatçının paylaştığı videolarla sosyal medyanın da gündemine oturdu. Bundan sonrası için kampanyayı ne şekilde devam ettirmeyi düşünüyorsunuz?

Öncelikle şunu belirtmek gerekir: EŞİK Platformu’nun, TBMM’yi varoluşsal sorumluluğuna, görevine davet ettiği bu kampanyada görsel ve yazılı medya, sosyal medya aracılığıyla, ünlü/ünsüz, kadın/erkek, genç/yaşlı vb..farketmeden toplumun bütün kesimlerine bu çağrıyı dile getirmeye destek vermeye, bu sesi ortak ve yüksek sesle dile getirmeye destek olmaları için çağrı yaptı. Elbette medyada daha çok yer alan toplumun tanıdığı, sevdiği yazar, sanatçı, oyuncu vb..isimler daha çok öne çıkıyor; ama kampanyanın başladığı andan itibaren Türkiye’nin her yerinden ünlü ya da tanınmış olmayan o kadar çok kadından bu sesi yükselten videolar geliyor ki, inanılmaz gerçekten! Evet bu sesin ne kadar güçlü olduğunu belki medyaya o kadar görmüyor ya da göstermiyor olabilir, ama varlar ve bizler bu hakikati biliyoruz; Önemli olan da bu bana kalırsa.

2020 yılı boyunca ilk olarak çocuk cinsel istismarı faillerine infaz paketiyle af getirilmesini önlemeye çalışan EŞİK Platformu ve eşit yurttaşlık mücadelesi veren bütün kadın örgütleri sürekli olarak, ‘Türkiye’nin İstanbul Sözleşmesi’nden imzasını çekmesi ihtimali toplumun gündemine geldiği günden bugüne, tüm gücüyle buna karşı çıktı. Türkiye kadın hareketinin gücü ve deneyimiyle, toplumsal destek ve dayanışmayla kadınların ve kız çocuklarının eşit yurttaşlık haklarına yönelik saldırı niteliği taşıyan bu politikaları, siyasetin ve toplumsal alanın gündemine taşıdı ve bunu başardı esasen.Eşitlik için Kadın Platformu-EŞİK, şimdi de, siyasi ve idari sorumluları görevlerini yapmaya davet ediyorçimde hareket ediyor ve toplumsal alanda da bilgilendirme yapıyor: “Kadın cinayetlerini, cinskirımı ve kadına karşı şiddeti önlemek için meclisi göreve çağırıyor ve bu konuda sözü olan herkesi de bu kampanyayı desteklemeye çağırıyoruz. Sesimize ses olun, hep birlikte sesimizi meclise duyuralım ve cinskirımı durdurmak için harekete geçelim.” dedi. Türkiye kadın hareketi ve EŞİK Platformu, kadınların şiddetsiz ve eşit yaşam mücadelesi, siyasal alanda sorumluların görevlerini yapması için izleme ve denetleme faaliyetlerine devam ederken, toplumsal alanda ataerkil şiddetin yaşanmayacağı bir zihinsel, kültürel ve toplumsal dönüşümün inşa edilmesine yönelik de neler yapabiliriz diye hep birlikte düşünmeye ve yeni yollar, çözümler aramaya devam etmeye kararlı.

18. Madde diye bir şey

Tora Pekin

Selahattin Demirtaş 4 Kasım 2016’dan, Osman Kavala ise 19 Ekim 2017’den bu yana özgürlüklerinden yoksunlar. Her iki isim de özgürlüklerine yönelik bu yargısal müdahaleleri Avrupa İnsan Hakları Mahkemesi’ne taşıdılar. Mahkeme iki dosyada da başvuruları kabul ederek tutuklanmalarının hukuka aykırı olduğunu tespit etti ve ayrıca ihlalin sona ermesi için derhal serbest bırakılmalarına da karar verdi. Buna karşı hamle olarak siyasal iktidarın sözcüleri AİHM kararlarının bağlayıcı olmadığı gibi hukuken hiçbir anlamı olmayan ama yargımız üzerinde talimat gibi bir etkili yaratan açıklamalar yaptılar. Bilindiği üzere de Demirtaş ve Kavala, AİHM kararlarına rağmen hâlâ hapisanedeler. Bu haksız hapsetmeyle birlikte de devletin “kendi koyduğun kurala uy”¹ ilkesini yok saydığı ve hiçbir hukuk güvenliğimizin olmadığı tescil edilmiş oluyor.

Kararlara uymamanın hem içeride hem dışarıda uzun vadede sonuçları olacaktır. Ama kısa vadede tartışmanın buraya çekilmesi her iki kararda da bulunan çok önemli ihlalin yeterince tartışılmasına neden oldu. Aslına bakılırsa iktidar meselenin üstünü örtmeyi becerdi bile denebilir. Ne o dersenz, 18. madde diye bir şey.

Avrupa İnsan Hakları Sözleşmesi’ne göre Sözleşme’nin koruduğu hakların hukuk dışı amaçlarla sınırlandırılması yasaktır. Bu yasağı ifade eden 18. madde² diyor ki, “[Sözleşme’de] Anılan hak ve özgürlüklere bu Sözleşme hükümleri ile izin verilen kısıtlamalar öngörüldükleri amaç dışında uygulanamaz.”

Bu soyut haliyle çok anlamlı durmuyor olabilir, halbuki yaşamsal önemi olabilecek bir düzenleme. O yüzden somutlaştırmakta yarar var. Örneğin Sözleşme’nin 5. maddesine göre “herkes özgürlük ve güvenlik hakkı”na sahiptir. Ama yine aynı maddede bu hakkın kısıtlanabildiği halleri de okuruz. Örneğin kişinin suç işlediğini gösteren makul şüphe varsa tutuklanması, yani özgürlüğünün kısıtlanması mümkündür.

Ama bu kısıtlamaların da bir sınırlaması vardır: devletler bu kısıtlama iznini keyfi olarak kullanamazlar. Örneğimizden devam edersek; diyelim ki görünüşte makul suç şüphesi var denerek tutuklama yapıldı. Ama gerçekte tutuklamanın farklı ve

gizli bir amacı varsa, Avrupa İnsan Hakları Mahkemesi 18. madde kapsamında bunu değerlendirmeye ve tespit etmeye yetkilidir. Yani tutuklama işleminin görünen nedenden başka bir amaçla yapıldığını tespit edebilir.

Gizli amaç nedir? Örneğin siyasetçiye, gazeteciye, insan hakları savunucusunu susturma, yıldırma amacıdır. AİHM bu tespiti yaptığında yani 18. maddenin ihlal edildiğine karar verdiğinde, müdahalenin hukuki olmamasının yanında örneğin politik olduğunu da belirlemiş demektir. Böylece müdahalenin gayrimüşru amacı ve buna neden olan failler ortaya çıkıp görünür hâle gelir.

Bu özet bilgilerden sonra AİHM’in kişi özgürlüğü hakkı ile birlikte 18. madde ihlali bulduğu Demirtaş (Büyük Daire, 22 Aralık 2020) ve Kavala (10 Aralık 2019) kararlarına dönebiliriz. Mahkeme, bu iki kararla tüm Türkiye’nin bildiği, yaşadığı bir gerçeği açıklamış oldu: Selahattin Demirtaş ve Osman Kavala hukuki nedenlerle değil, seslerini kısmak için tutuklandılar. Mahkeme Kavala’nın tutuklanmasındaki gizli amacın “onun ve tüm insan hakları savunucularının sesini kısmak” olduğunu belirledi. Demirtaş için ise bu amacı “çoğulculuğu boğmak ve siyasal tartışma özgürlüğünü sınırlamak” olarak tespit etti. AİHM bu tespitleri yaparken, dosyadaki kanıtları, iktidarı oluşturan isimlerin yargıyı etkileyen hedef gösterici demeçleri gibi tutuklamalara ilişkin tüm olguları birlikte değerlendirdi.

Gerçekte Avrupa İnsan Hakları Sözleşmesi sisteminde beklenen bu kararların emsal olarak kabul edilmesi ve artık sayısını saymadığımız tüm siyasi davalarda yargıçların buradaki ilkeleri hayata geçirmesidir. Ama değil emsal alınmak, bizzat kararın kendisi bile uygulanmazken bu hedefin çok uzağında olduğumuz açık. Öncelikli amacın bu kararları uygulatmaz olduğı da. Peki yine de 18. madde ihlalinin özelliği nedir? Daha doğrusu niçin bu konunun üzerinin örtülmesine izin vermemeliyiz?

Demirtaş ve Kavala kararları ile birlikte bir eşik dönülmüştür. Toplum nezdinde zaten bir inandırıncılığı olmayan “bağımsız ve tarafsız yargı” iddiası artık -resmen- çökmüştür. Yargıda iktidarın çıkarları doğrultusunda politik hedeflerle tutuklama yapan savcılar ve yargıçlar görev yapmaktadır. İyileşme için önce hastalığın ne olduğu bilinmelidir. Hastalık, yargıyı politikaya alet etmek, bu yolla insan hak ve özgürlüklerini siyasi iktidarın çıkarlarına feda etmektir. 18. madde ihlali hastalığın tanısıdır. Bu tanıdan ne iktidar sahipleri kaçabilir, ne de onların çıkarlarını yasadan üstün gören yargı mensupları. Buna Selahattin Demirtaş ve Osman Kavala’nın tutuklanmalarını Anayasa’ya uygun bulan Anayasa Mahkemesi üyeleri de dahildir. Hatırlanması gereken ise bu tanının ardından, iyileşmeyi sadece ve sadece toplumsal mücadelenin başarabileceğidir.

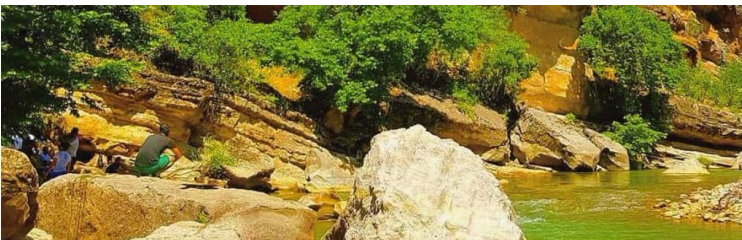
1 “Kendi koyduğun kurala uy” ilkesinin önemi için; Kemal Gözler, Hukuka Giriş, Bursa, Ekin, Güncellenmiş 17. Baskı, 2020, s. 22-23.

2 18. madde ile ilgili ayrıntılı bilgi için; Benan Molu, Siyasi Amaçlı Tutuklama Yasağı Çerçevesinde İnsan Hakları Avrupa Sözleşmesi’nin 18. Maddesinin Kapsamı, Uygulanması ve 18. Madde İhlali Kararlarının Sonuçları, İstanbul, On İki Levha, 2019; Kerem Altıparmak - Başak Çalı, AİHM Büyük Daire Selahattin Demirtaş Kararı, insanhaktariokulu.org/wp-content/uploads/2021/01/C%CC%A7M_24_Alt%C4%B1parmak_C%CC%A7al%C4%B1.pdf ; Ayrıca Selahattin Demirtaş ve Osman Kavala kararları için bkz. anayasagundemi.com

Zore Vadisi’ne HES tehdidi

Hatice Türkan

Batman Sason kırsalındaki Zore Vadisi’nde yapılmak istenen Hidroelektrik Santrali (HES)’ne tepkiler büyüyor.

Batman’ın 13 bin yıllık tarihi ilçesi Hasankeyf’in Ilısu Baraj Suları altında kalmasından sonra

“Zore Vadisi’ne kıyılmasın”

Sason’da yapılmak istenen HES projesi de Zore Vadisi’ni tehdit ediyor. El değmemiş yemyeşil doğası ile saklı bir cenneti andıran Zore Vadisi üzerinde yapılması planlanan HES projesi ile elektrik enerjisi elde edilmesi düşünülüyor. Projeye yönelik tepkiler de artıyor. HES projesi, Batman’da kayımla yönetilen Batman Belediye Meclisi tarafından onaylandı. Meclis kararına tepki gösteren çevreciler, sosyal medya üzerinden #ZoreVadisineDokunma kampanyası düzenlerken, Batman Çevre Gönüllüleri Derneği de konuyla ilgili yazılı açıklama yaparak, projeye tepki gösterdi.

Açıklamada, “Siyaset üstü bir mesele olarak gördüğümüz projenin İl Genel Meclisi tarafından ret edilmesini olumlu değerlendirmiştik ancak yazık ki İl Genel Meclisi, verdiği kararın arkasında durmadı. Yöre halkının karşı çıktığı, doğa, çevre ve ekolojiye büyük darbe olacağı aşikâr bir projeye onay verenler, gelecekte büyük vicdan azabı yaşayacaktır. Zore Vadisine kıyakak proje kararını kentimizin hayrına görmüyoruz. Bu bir inşa değil, yıkım projesidir. Her çeşit endemik bitkilerin, asırlık ceviz ve meyve ağaçlarının bulunduğu doğa harikası Zore Vadisi’ne kıyılmasın diye projeyi iptale davet ediyoruz” ifadeleri kullanıldı.

Boşandı, kimliğini değiştirdi, tehdit ve şiddet bitmedi

Murat Güreş

Boşandığı eşi tarafından şiddet gören kadın yerini, kimliğini, adını-soyadını dahi değiştirmesine rağmen, kaçak gibi yaşamak zorunda... Gizlenerek zorlu bir hayat süren kadın, “herkes gibi ben de hür olmak istiyorum” diyor...

Ailesinin zoru ile evlendirildi. 2 yıl evli kaldı, bir çocuğu oldu. Evliliği boyunca şiddet görmediği gün yoktu. 3 kez bıçaklı saldırıya uğradı. İlgili kurumları defalarca can güvenliği olmadığı gerekçesi ile uyardı. İçişleri Bakanlığı’na başvurup adını-soyadını değiştirdi. Boşanmasını istemeyen ailesi önce akıl ve ruh sağlığı hastanesinden akli dengesinin olmadığı yolunda rapor almaya kalkıştı başaramayınca onu reddetti. Tek çocuğunu çeşitli yalanlarla devlet yurduna yerleştirdiler. Şimdi sığındığı bir tarikat yurdunda, uzunca zamandır görmediği kızını alarak, onunla birlikte özgürce ve şiddetin olmadığı normal bir hayat yaşamayı hayal ediyor...

16 yıldır devam eden şiddet

Bir kamu hastanesinde çalışırken ailesinin zoru ile S.K. isimli meslektaş ile evlenen kadın tam 16 yıldır cehennem hayatı yaşıyor. İki yıl evli kaldığı kocası ile boşandıktan sonra kızının velayeti mahkeme tarafından kendisine verilen kadın halen şiddet gördüğünü ve can güvenliği korkusu ile adını soyadını değiştirmesine rağmen sokağa çıkmadığını anlattı.

Mahkeme kusurlu buldu

Üç kez bıçaklı saldırıya maruz kaldığını ama son derece tutucu ve baskıcı olan ailesinin “el alem duymasın, rezil olmayalım” baskısı nedeniyle şikayetçi bile olamadığını ifade eden kadın, “Ailem, özellikle

de annem şiddete uğradığımı biliyordu. Ama ailenin

adının çıkmaması için her defasında dayanmam ve şikâyetçi olmamam için bana baskı yapıyorlardı. Hatta bana akıl ve ruh sağlığı hastanesinden akli dengemin yerinde olmadığına dair rapor dahi almak istediler ama hekimler akıl sağlığında bir sorun olmadığını tutanak altına aldılar. Bu durum işin içinden çıkılmaz bir hal alınca 2006 yılında boşanma davası açtım. Uğradığım bütün şiddet ve hakaretlere rağmen bizi boşayan yerel mahkeme ilginçtir beni kusurlu buldu. Buna rağmen kız çocuğumuzun velayetini bana verdi. Haksızlık adli makamlarda da peşimi bırakmadı. Konuyu taşıdığım Yargıtay da yerel mahkeme kararını onayladı.

Kimliğini değiştirdi

Boşandıktan sonra tehditlerin devam ettiğini ve

ailesinden de destek göremediğini anlatan kadın, bu nedenle kimliğini değiştirmek istedi. Kadın, bu süreçte, velayeti kendisinde olan kızının bu süreçte, istemi dışında devlet korumasına alındığını ve yurda yerleştirildiğini söyledi. Kimliğini değiştirdikten sonra da korkularının sürdüğünü, yasal haklarını yaşadığı kentte değil, farklı bir yerde dava açarak korumak zorunda kaldığını anlatan kadın, “Ben kimliğimi değiştirmek için yaşadığım şehirde korkudan sokağa çıkmıyorum. Bu nedenle başka bir kentte dava açtım. Bir dönem Aile ve Sosyal Politikalar Bakanlığı korumasında kaldım. Fakat her gittiğim yerde takip edildim, kaldığım yer değiştirilince rahatsız oldum. Velayeti bana verilen kızımı yurttan alarak yeni bir yaşam kurmak ve normal insanlar gibi yaşamak istiyorum” diyor.

Sivil toplum “imha yasasından” geri adım istiyor

Fatma Yörür

16 Aralık 2020’de Meclis gündemine geldi. 18 ve 19 Aralık’ta Adalet Komisyonu’nda görüşüldü. 26 Aralık’ta 19 maddelik ilk bölüm, 27 Aralık’ta biri geçici 44 madde ile yasa Meclis’te kabul edildi. “Kitle İmha Silahlarının Yayılmasının Finansmanının Önlenmesine İlişkin Kanun Teklifi” 254 kabul 113 ret oyu TBMM Genel Kurulu’ndan geçerek, kanunlaştı. 7262 sayılı Kanun, 31 Aralık 2020 tarihli ve 31351 Sayılı Resmi Gazete’nin 5. Mükerrer sayısında yayımlandı. 15 günden kısa bir sürede bir ‘torba yasa’ ile kanunlaşan, Kitle İmha Silahları Yasası 2020’de TBMM’nin son çalışması oldu.

Adalet ve Kalkınma Partisi (AKP) “Kitle İmha Silahlarının Yayılmasının Finansmanının Önlenmesine İlişkin Yasa” teklifini 2020 Aralık ayı ortasında TBMM Başkanlığı’na sundu. AKP Grup Başkanvekili Mehmet Muş ve 44 milletvekilinin imzasıyla sunulan yasa teklifi, iç mevzuatta özellikle dernek ve vakıfların faaliyetlerine ilişkin yeni ve önemli düzenlemeler içeriyor. BM Genel Kurulu’nun (BMGK) kitle imha silahlarının yayılması ve finansmanının yasaklanmasına yönelik yaptırım kararlarının uygulanması çerçevesinde gündeme gelen yasa, iktidar kanadından, BM Mali Eylem Görev Gücü’nün (FATF) kuruluşundan bu yana üye ülkelere, öncelikle terörizmin finansmanı ile mücadele ve kara para aklamayı mücadele hususlarında yol gösterici konuların, ülkelerin mevzuatlarında yer almasını tavsiyesi, argümanı ile savunuluyor.

Yasaya karşı çıkanların muhalefet şerhinde ise; kanunun bu iddiaları tam olarak kapsamadığı gibi ‘torba yasa’ya dönüştürülen kanunun maddeleri arasına sıkıştırılan pek çok maddenin, Türkiye’de halihazırda hareket alanı kısıtlanan sivil toplumu hedef aldığı ve çalışamaz hale getirmeyi amaçladığı, iddiaları yer alıyor. Muhalefet, 43 maddelik yasa teklifinin ilk altı maddesinin kitle imha silahlarına ilişkin düzenlemeler içerdiğini belirtirken, teklifin sivil toplumu ilgilendiren yedi ayrı yasada değişiklik getirdiğine dikkat çekiyor.

Yeneroğlu: Bu yasa Anayasa’ya aykırı, komisyon görüşmeleri usule aykırı

İstanbul Milletvekili Mustafa Yeneroğlu, “Teklif, derneklere kayıym atanmasının önünün açılması, derneklerin yardım toplamasının zorlaştırılması, kişi ve kurumların malvarlıklarının içi boş gerekçelerle dondurulabilmesi, avukatlara müvekkillerini ihbar etme yükümlülüğü yüklemesi gibi kanun teklifinin gerekçesi ile uyum olmayan birçok amaç taşımaktadır” ifadelerini TBMM’de düzenlediği basın toplantısında paylaştı.

Yeneroğlu, “Teklif, terörle mücadele kılıfıyla sivil toplumun hükümet eliyle susturulması ve etkisiz hale getirilmesi isteğinin bir tezahürüdür. TBMM bugün Külliye’de kimin hazırladığı belli olmayan kanun tekliflerini onaylayan bir noterden farksızdır” derken, komisyon görüşmelerinin de usule uygun yapılmadığını belirtti. Kanun tekliflerinin Anayasa’ya uygunluk yönünden değerlendirilemediğini vurguladı. Kanun teklifinin Anayasa’ya aykırı olduğunu paylaştı.

Yeneroğlu, “Kanunun; BM Mali Eylem Görev Gücü kararları doğrultusunda çıkarıldığı ileri sürülmektedir. Ancak teklifte Mali Eylem Görev Gücü’nün 12 nolu tavsiye kararına ilişkin hiçbir hüküm yoktur. 12 nolu tavsiye karar; Siyasi nüfuz sahibi kişiler kapsamında üst düzey kamu görevlileri ve üst düzey siyasiler gibi kişilerin yolsuzlukları bakımından bir düzenleme içerir. Bu kişilerin yolsuzlukların önlenmesi adına mal varlıklarının yakından takip edilmesi ve kaynaklarının tespit edilmesi devletin yükümlülükleri arasındadır. Ancak teklifte bu konularda herhangi bir düzenleme yoktur. Dolayısıyla tekliften yolsuzluk olaylarının ortaya çıkarılması ile mücadele edilmek istenmediği net olarak anlaşılmaktadır.”

‘Hukuk devleti, İçişleri Bakanı’nın keyfine terk edilemeyecek kadar önemlidir’

Yeneroğlu yasanın 13 ve 15. Maddelerine dikkat çekti, “Dernekler Kanunu’nda yapılan değişiklikler ile, dernek kurma ve örgütlenme özgürlüğünün asıl, sınırlandırılmanın ise ancak istisnai ve ölçülü olması gerektiği tamamiyle göz ardı edilmiştir. Teklifin en sorunlu hükümlerinden birisi 15. maddedir. Yani Dernekler Kanunu’na 30/A şeklinde eklenen yeni düzenlemedir. Böylece, İçişleri Bakanı tarafından hakkında terörün finansmanı suçları ya da uyuşturucu suçları gibi gerekçelerle kovuşturma açılan STK yetkilileri görevden alınabilecek; yerine de kayıym atanabilecektir. Bu yaptırım, yeterli görülmez ise dernekler geçici olarak faaliyetten de alıkonabilecektir. Hukuk devleti, İçişleri Bakanı’nın keyfine terk edilemeyecek kadar önemlidir! Teklifin 13. maddesi ile

Açıklamada, Türkiye’deki sivil toplum kuruluşlarının dünyanın pek çok ülkesine kıyasla daha ağır bir denetim ve kontrol kurallarına tabi olduğu vurgulanırken, teklif edilen kanunun gerekçesiyle bağlaşmayan ve temel hak ve hürriyetleri daha fazla kısıtlayıcı doğuracak değişiklikler önerildiği belirtildi. Kanun teklifindeki değişikliklerin örgütlenme özgürlüğüyle ilgili temel, evrensel ilkelerle uyumsuzluk içinde olduğu da vurgulandı. Yardım toplamanın zorlaştırıldığı belirtildi. Yasama sürecinde iş birliği çağrısı yapıtı.

120 bin kadar dernek yasama sürecinde yok sayıldı

Türkiye İnsan Hakları Vakfı (THİV) yaptığı açıklamada, “Türkiye’de yaklaşık 120 bin dernek bulunmaktadır. Bu sayı en az 1,5 milyon yetişkin insanı ve bu insanların aileleri ile en az 10 milyon insanı dolaylı ve dolaysız ilgilendirmektedir.

Kısacası Türkiye’deki sivil toplumun tamamını ilgilendiren böylece önemli bir konuda sivil toplumun dışlanarak ve hiçbir sosyal tarafın görüşü alınmadan hazırlanan bu kanun teklifi Adalet Komisyonu’nda hızla gündeme alınarak, sosyal taraflar devre dışı bırakılmış, örgütlenme özgürlüğü üzerinde oldukça büyük bir sınırlama getirecek düzenleme oldubittie getirilmiştir.”

694 sivil toplum örgütünün yüksek sesli itirazına rağmen yasa kanunlaştı

Uluslararası Af Örgütü’nün de aralarında olduğu sivil toplumun önde gelen kurumlarınca yasama sürecinde imzaya açılan “Kanun Teklifi Anayasaya ve Örgütlenme Özgürlüğüne Aykırıdır!” imza metni kısa sürede 694 sivil toplum örgütü tarafından imzalandı.

“Kitle İmha Silahlarının Yayılmasının Finansmanının Önlenmesine İlişkin Kanun Teklifi”, başta Anayasa olmak üzere bağlı olduğumuz uluslararası insan hakları sözleşmelerine ve edinilmiş müktesep haklara aykırıdır.

Teklifin amacı ve ismi ile hiç ilgisi olmadığı halde, Yardım Toplama ve Dernekler Kanunlarında yapılan değişiklikler ile mevcut dernek ve vakıfların yardım toplama faaliyetleri ve örgütlenme özgürlüğü ciddi şekilde kısıtlanmakta ve İçişleri Bakanlığı’nın dernekler üzerindeki siyasi vesayetini sağlayacak yeni düzenlemeler içermektedir.

Teklifin aynen yasalaşması durumunda, başta insan hakları dernekleri olmak üzere, kadın hakları, mülteci hakları, engelli hakları, çocuk-gençlik hakları ve LGBTI+ hakları alanında faaliyet gösteren dernek ve vakıflar, çeşitli hukuk dernekleri, sosyal mücadele yürüten dernekler ile sosyal yardım için fon kaynakları kullanan dernekleri, hemşeri dernekleri, spor kulüpleri, farklı inanç gruplarının dernek ve vakıflarının tümü tek imza ile kapatılma riskiyle karşılaşacak, bu konuda açılacak idari davalar yıllarca süreceği için pratikte “hızlı kapatma” prosedürü yaratılmış olacaktır.

İmzası bulunan sivil toplum örgütleri olarak ekte kapsamlı temel itiraz sebeplerini belirttiğimiz tekliften dernekler, vakıflar ve yardım toplama ile ilgili maddelerin geri çekilmesini, sosyal tarafların görüşleri alınmadan bu tarz tekliflerin yapılmamasını talep ediyoruz.”

22 Aralık’ta yayımlanan metne karşın Meclis’ten geçen ‘torba yasa’nın etkilerinden 2021 yılı için sivil toplum örgütleri endişe duyuyor.

dernekler; İçişleri Bakanlığı tarafından yine keyfi gerekçelerle “riskli” olarak sınıflandırılarak sıkı bir denetime tabi tutulabilecektir.

Derneklere “risk değerlendirmesi” yapacak kurum açıkça belirtilmemiştir. Hangi ölçütler esas alınacak, tamamen belirsizdir. Bakanlığa bırakılan takdir yetkisinin kapsamı sınırlanmamıştır. Bir hukuk devletinde temel haklara yapılan sınırlamalar açık, öngörülebilir ve belirli olmalıdır. Bu durum Anayasa’nın 13. maddesine aykırıdır.

Uluslararası yükümlülüklerimizin aksine teklif yöneticilerin, yolsuzluk ve rüşvet gibi suçlarda kara para aklamasını engelleme adına gerekli düzenlemelere yer vermemektedir. Oysa ülkemiz işte tam bu sebeple; keyfilikler ve yolsuzluklar ülkesi haline gelmiştir.”

Sivil toplumun yasama sürecinde işbirliği çağrılarını yanıt bulmadı

Sivil Toplumu Geliştirme Merkezi (STGM) Yönetim Kurulu yaptığı açıklamada, ilgili düzenlemenin yola çıkış amacından ziyade, 5253 Sayılı Dernekler Kanunu ve 2860 Sayılı Yardım Toplama Kanunu’nda değişiklikler öngördüğüne dikkat çekti.

Künye

Bu internet yayını ücretsiz olarak paylaşılacak üzere, Uluslararası Af Örgütü Türkiye Şubesi tarafından İnsan Hakları Eğitimi Programı kapsamında yerel medyada çalışan gazetecilerle ile bir yıl boyunca yürütülen “İnsan Hakları Temelli Gazetecilik” atölyelerinin bir sonucu olarak hazırlanmıştır. İnternet yayını üzerinde yapılan değişiklikler, görüşler, fikirler, yazılı ve görsel ifadelerin hiçbirini UAÖ’nün görüşlerini yansıtmadığı gibi bu konuda UAÖ’nün sorumluluğuna gidilmesi mümkün değildir. Uluslararası Af Örgütü -Türkiye Şubesi İktisadi İşletmesi, Beyoğlu VD/8900230217, İmtiyaz Sahibi: Ece Ünver Mataracı, Sorumlu Yazı İşleri Müdürü: Necmettin Tuğkan Gündoğdu, Hacımimi Mah. Kemeraltı Cad. Adahan No:31 Kat:2 34425 Karaköy-Beyoğlu/İstanbul – TÜRKİYE | 0212 361 62 17-18 | posta@amnesty.org.tr - info@amnesty.org.tr - ihe@amnesty.org.tr

“Çocuklar eğitimden kopuyor”

Dilek Ath

Milli Eğitim Bakanlığı verilerine göre sosyoekonomik durumu orta ve üst düzeyde olan ebeveynler ile alt düzeyde olan ebeveynlerin çocukları arasında akademik puan aralığı 120'ye çıktı. Bu puan aralığına dikkati çeken Eğitim Sen'li öğretmen Feray Aytekin Aydoğan, temel eğitim hakkının anayasal ve evrensel bir hak olduğunun altını çizerek, “MEB, tüm öğrencilerimizin eğitim hakkından sorumludur” dedi.

Milli Eğitim Bakanlığı (MEB)'nın 23 Mart-27 Kasım tarihleri arasında paylaştığı veriler, salgın nedeniyle okulların kapanmasından bugüne aylar geçse de yaklaşık 4 milyon öğrencinin halen uzaktan eğitime erişim imkanına sahip olmadığını gösteriyor. Uzaktan eğitime erişebilen öğrencilerin ise yüzde 65'i Eğitim Bilişim Ağı'na (EBA) ebeveynlerinin cep telefonu ile ulaşmaya çalışıyor. MEB, şimdiye kadar yalnızca 60 bin tabletin ihtiyacı olan öğrencilere ulaştırıldığını, 30 bin tabletin daha ihtiyaç sahibi çocuklara ulaştırılacağını, yılsonuna kadar 500 bin tabletin dağıtımının gerçekleştirileceğini açıklamıştı. Eğitim Senli öğretmen Aydoğan, öğrencilerin aylardır uzaktan eğitime erişim sorununun devam ettiğini belirterek, “Sermaye, özel okul, vakıf üniversitelerinin sahipleri için ayrılan kaynakların öğrencilerin eğitim hakkı için ayrılmaması ideolojik bir tercihtir. Temel eğitim; 12 yıldır, zorunludur, anayasal ve evrensel bir haktır ve MEB, tüm öğrencilerimizin eğitim hakkından sorumludur” dedi.

“Eğitimden kopuyorlar”

Milyonlarca öğrenci pandemi nedeniyle uzaktan eğitime geçse de sayıları yüzde 30'a varan bir kısım öğrenci uzaktan eğitime halen erişemiyor. Erişebilen öğrencilerin yarısından fazlasıyla cep telefonu ile çevrimiçi eğitime katılıyor. Aytekin, MEB'in kendi raporlarında yer alan bilgilere dikkati çekerek şunları söylüyor:

“MEB'in 2019-2020 LGS raporunda ebeveynlerin sosyoekonomik durumlarının öğrencilerin akademik başarısına etkisi 120 puan aralığına ulaştığı görülüyor. Yoksul aile çocukları ve dezavantajlı çocuklar (kız çocukları, özel eğitim gereksinimi olan çocuklar, mevsimlik tarım işçisi olarak çalıştırılan çocuklar, kırsal kesimde yaşayan çocuklar, anadili Türkçe olmayan çocuklar, mülteci çocuklar vb.) için eğitimde eşitsizliğin giderilmediği ve seçmeye, elemeye, rekabete dayalı sınavlarda ısrarın devam ettiği her gün öğrencilerin eğitimden kopuşu hızlanıyor.”

Mültecilerin eğitim hakkı

Birleşmiş Milletler Mülteciler Yüksek Kurulu tarafından yayınlanan ve Türkiye'nin de içinde yer aldığı 12 ülke hakkında hazırlanan “Mülteci Eğitimi İçin Bir Araya Geliyoruz” raporundaki bilgiler ilgi uyandırıyor. Buna göre, söz konusu 12 ülkede, dünyadaki toplam 20, 4 milyon mülteci nüfusunun yarısından fazlası yaşıyor. Mültecilerin yüzde 77'si ilkokula kayıtlıken, bu oran ortaokulda yüzde 31'e, lise kademesindeyse yüzde 3'e düşüyor. Birleşmiş Milletler Çocuklara Yardım Fonu (UNICEF)'nin son açıkladığı raporda, dünya genelinde 463 milyon öğrencinin uzaktan eğitime erişemediği, Türkiye'nin de içinde olduğu ülkelerde bu oranın yüzde 33'e karşılık geldiği yer alıyor. Rapora göre, bu yıl Türkiye'de en az 6 milyon çocuk uzaktan eğitime erişemedi.

Öğretmenlerin hakkı

Eğitim paydaşlarına gelindiğindeyse öğretmenlerin esnek saatlerde ve angarya yüküyle çalıştırıldığı dikkati çekiyor. Ücretli ve sözleşmeli öğretmenlik, mülakat ve güvenlik soruşturmaları, atanamama gibi sorunların yanında Covid-19 salgınıyla birlikte uzaktan eğitim sürecinde mesai kavramı tamamen ortadan kaldırılırken esnek çalışma uygulamaları hız kesmiyor.

Kamu Emekçileri Sendikaları Konfederasyonu (KESK)'e bağlı Eğitim ve Bilim Emekçileri Sendikası (Eğitim Sen)'nin öğretmenlerle yaptığı ankete göre, özellikle pandemi döneminde öğretmenlerin yaşadığı hak ihlalleri tüm çarpıcılığıyla gözler önüne seriliyor. Eğitim Sen tarafından 4 bin 565 öğretmenin (4 bin 435 kadrolu, 70 sözleşmeli ve 60 ücretli) katılımıyla “Öğretmenlerin Ekonomik ve Mesleki Sorunlarına Bakış Anketi” araştırması sonuçlarında şu bilgiler yer alıyor:

Ankete katılan öğretmenlerin yüzde 60'a (2 bin 720 kişi) yakını “Aldığınız maaşın yaptığınız işin karşılığı olduğunu düşünüyor musunuz?” sorusuna “Hiç karşılamıyor” yanıtını veriyor. Öğretmenlerin yüzde 70'iye ekonomik koşulları daha iyi olan bir iş teklifi aldığında mesleğini bırakabileceğini düşünüyor.

İşyerinde kendisini değerli hissettiğini söyleyen öğretmenlerin sayısı 2 bin 6 iken “Pandemi koşullarında yüz yüze eğitime başlanması için okulunuzda yeterli hijyen koşullarının sağlandığını düşünüyor musunuz?” sorusuna katılımcıların yüzde 70'den fazlası (3 bin 219 kişi) “Hayır” yanıtını veriyor.

“Pandemi koşullarında yüz yüze eğitim yaparken üzerinizde idari baskı hissediyor musunuz?” sorusuna katılımcıların yüzde 69'u (3 bin 145 kişi) “Hayır” derken, idari baskı yaşadığını belirtenlerin (Bin 420 kişi) oranı yüzde 31.

Eğitim Sen anketinde öğretmenlerin aynı işi yapmalarına rağmen farklı biçimlerde istihdam ediliyor olmalarının, mesleğin geleceği açısından önemli bir tehdit olduğu da anlaşıyor. Ücret, sosyal ve özlük haklar gibi başlıklardaki eşitsizlik öğretmenleri kaygılandırıyor. Ankette yer alan “Ücretli/Kadrolu/Sözleşmeli şeklinde öğretmen istihdamının ayrıştırılmasının, öğretmenlik mesleğinin geleceği açısından bir tehdit olduğunu düşünüyor musunuz?” sorusuna 4 bin 379 (yüzde 96) öğretmen “Evet” yanıtını veriyor.

“Sözleşmeli ve ücretli öğretmenlerin kadrolu öğretmenlerle eşit haklara sahip olduğunu düşünüyor musunuz?” sorusuna da yüzde 90'ın üzerinde “Hayır” yanıtı verilmiş olması, MEB'in bütün öğretmenlerin eşit haklara sahip olduğu açıklamasıyla örtüşmüyor. Ankete katılan 4 bin 142 kişi sözleşmeli ve ücretli olarak çalışan öğretmenlerin kadrolu öğretmenlerle eşit haklara sahip olmadığını düşünüyor.

Dünyadan iyi haberler de var

İrem Celen

Eritreli üç kadına yardım ettiği için suçlanan Pierre Alain, serbest bırakıldı

Pierre Alain dört yıl önce İtalya sınırına yakın Roya vadisinde, Eritreli üç genç kadınla karşılaşmış, yürüyerek dağlardan geçen kadınların yaralanmış olduğunu görünce onları dinlenebilmeleri ve toparlanabilmeleri için evine davet etmişti.

Yolda giderken polis, Pierre Alain'i durdurdu ve ardından Pierre hakkında “düzensiz bir şekilde ülkeye giren yabancılara ülkede kalmasına ve dolaşmasına yardım etmek” suçundan soruşturma açıldı. Pierre yalnızca zor durumda kalan insanlara yardım etmek istediği için beş yıla kadar hapis cezasıyla karşı karşıya kaldı.

Eylül 2018'de Fransa, Anayasa Konseyi'nin kararını takiben yasayı değiştirdi ve “kardeşlik” ilkesinin, göçmenlik statüsüne bakılmaksızın insani amaçlarla başkalarına yardım etme özgürlüğünü koruduğuna hükmetti. Üst mahkemenin 2 ay hapis cezasını bozmasının ardından Pierre beraat etti.

Meksika: Julian Carrillo için adalet sözü

24 Ekim 2020, çevre aktivisti Julián Carrillo'nun öldürülmesinin ikinci yıldönümüydü. Uluslararası Af Örgütü, 21 Ekim'de Chihuahua valisi ve başsavcı ile bir toplantı düzenledi. Dünyanın her yerinden topladığımız 61.000'den fazla imzayı ileterek, Meksika hükümetinden Julian Carrillo için adaleti sağlamasını ve Meksika'daki tüm çevre savunucularını korumasını talep eden bir basın toplantısı düzenledik. Toplantı sırasında, Chihuahua valisi Javier Corral, eyalet hükümetinin son iki yılda Julián'ın akrabalarına verilen tazminat da dahil olmak üzere gerçekleştirdiği eylemlerle ilgili bir rapor üzerinde çalışma sözü verdi. Ayrıca, bu raporu ve davayla ilgili gelişmeleri Uluslararası Af Örgütü ile paylaşmak için Ocak 2021'de bir toplantı düzenleyeceğini belirtti. Diğer yandan, Chihuahua Başsavcısı Cesar Augusto Peniche, Julián Carrillo'nun öldürülmesiyle ilgili iki şüpheli aleyhindeki davanın muhtemelen Ocak 2021'de görüleceğini belirtti.

Slovakya parlamentosu kürtajla ilgili kısıtlayıcı yasa tasarısını reddetti

Slovakya'nın kürtajla ilgili hazırlanan yasa tasarısı, kabul edilmesi halinde kadınların güvenli kürtaj hizmetlerine erişimini ciddi şekilde engelleyecek ve uluslararası insan hakları yükümlülüklerini ihlal edecekti. Oylamaya giden haftalarda, tasarının oylanıp oylanmayacağı konusunda büyük bir belirsizlik vardı. Bu durum, Acil Eylemi yeniden başlatmamızı

zorlaştırdı, ancak uluslararası alanda yapılan tüm eylemlerin desteğiyle baskı ulusal düzeyde devam etti ve Slovak parlamentosu yasa tasarısını reddetti. Bu inanılmaz zafer, Uluslararası Af Örgütü Slovakya Şubesi de dahil olmak üzere kadınların ve aktivistlerin yorulmak bilmeyen çabaları ile uluslararası destek ve dayanışmanın bir sonucudur.

Honduras: Berta için adalete bir adım daha yaklaşıldı

Berta Cáceres, Lenca halkının haklarını, evini ve yaşadıkları bölgenin doğal kaynaklarını savunmak için hayatını riske atan cesur bir kadın ve insan hakları savunucusuydu. 2 Mart 2016 gecesi, Berta Honduras'ın Intibucá şehrindeki evinde öldürüldü. 29 Kasım 2018'de Honduras Ceza Mahkemesi, sekiz sanıktan yedisini cinayetten suçlu buldu. 2 Mart 2018'de tutuklanan DESA'nın yöneticisi David Castillo aleyhindeki dava ise devam ediyor. Yargıç, David Castillo'yu gözaltında tutmaya karar verdi. 26 Ağustos 2020'de yetkililer, David Castillo'nun insan hakları savunucusu Berta Cáceres cinayeti nedeniyle kamuya açık bir şekilde yargılanacağını COPINH'e (Honduras Halk ve Yerli Kuruluşları Konseyi) bildirdi. Bu, sürecin devam edeceği ve davanın tüm kanıtlarının kamuya açıklanacağı anlamına geliyor.